

Suriyeli Öğrencilere Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Öğretim Setleri Hakkında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme Çalışması

A Comparative Evaluation Study on Teaching Sets Used in Teaching Turkish as a Foreign Language to Syrian Students

Latif İLTAR*
Semih Alper DÜNDAR**

Öz:

Bu araştırmada Birleşmiş Millet Mülteciler Yüksek Komiserliği, Avrupa Birliği ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı işbirliğinde yürütülen “Suriye ve Iraklılar İçin İleri Düzey Türkçe Eğitimi Programı” projesi kapsamında kullanılan öğretim setlerine dair öğrenci ve öğretmen görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Öğretim setleri, öğretim merkezlerinde uygulanmakta olan öğretim programlarının ve uygulamalarının ana belirleyicisi niteliği taşımaktadır. Bu bakımdan dil öğretimi açısından büyük önem arz etmektedir. Araştırma kapsamında yer alan öğretim setleri; İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’dir. Öğretim setleri temelde ders kitapları açısından değerlendirilmekle birlikte eğer mevcutsa çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı açısından da değerlendirilmiştir. Çalışmada nitel araştırma deseninin doküman incelemesi yöntemi esas alınmıştır. Doküman incelemesi kapsamında, görüşme formları incelenip öğretim setleri hakkında bilgilendirici nitelikteki veriler analiz edilmiştir. Toplanan veriler, ilgili

1. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, DİLMER, Ankara, Türkiye, iltar@ybu.edu.tr
2. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, DİLMER, Ankara, Türkiye, sadundar@ybu.edu.tr

proje kapsamında yer alan 11 ildeki üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezlerinde çalışan 56 öğretmen ve A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar öğrenim gören 56 Suriyeli öğrencinin oluşturduğu örneklemden elde edilmiştir. Veriler bir akademik yıl içerisinde aynı öğretmen ve öğrencilere periyodik aralıklarla 5 kez uygulanan görüşme formları aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri frekans ve yüzdelik ifadelerle tablollaştırılmış, bu tablolardaki sayısal verilerden kıyaslamalı çıkarımlarda bulunulmuştur. Çıkarımlar çerçevesinde araştırmaya dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler:

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Setleri, Suriyelilere Türkçe Öğretimi, Nitel Araştırma.

Abstract:

In this research, it was aimed to reveal the views of students and teachers on the teaching sets used in the scope of “Advanced Turkish Language Education Program for Syria and Iraqis.” In the study, the method of document examination of the qualitative research design was taken as basis. In the scope of the document review, interview forms were analyzed and informative data about teaching sets were analyzed. The collected data were obtained from the sample formed by 56 Syrian students who completed C1 56 and teachers who were working at the Turkish Teaching Centers of 11 colleges. According to the findings obtained, opinions of students and teachers were tabulated with frequency and percentile expressions and comparative deductions were made from the numerical data in these tables. Suggestions for research are presented in the framework of the conclusions.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Turkish Textbooks for Foreigners, Turkish Language for Syrian Students, Qualitative Research.

Genişletilmiş Özet:

Bu araştırmada Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Avrupa Birliği ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı işbirliğinde yürütülen “Suriye ve Iraklılar İçin İleri Düzey Türkçe Eğitimi Programı” projesi kapsamında kullanılan öğretim setlerine dair öğrenci ve öğretmen görüşlerinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. İlgili proje, ortaöğretimi tamamlayarak yükseköğretime geçiş aşamasında olan şehir merkezlerindeki Suriyeli ve Iraklı öğrencilerin C1 seviyesinde Türkçe dil yeterliklerine sahip olmalarını amaçlamaktadır. 2011 Nisan ayında Suriye’de yaşanan iç savaş neticesinde can güvenliklerini korumak adına milyonlarca Suriyeli ülkelerini terk etmek zorunda kalarak geçici koruma statüsünde Türkiye’ye yerleşmiştir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin bir kısmı geçici barınma merkezlerinde yaşamlarını sürdürürken çok büyük bir kısmı Türkiye’deki 81 vilayette şehir merkezlerinde yaşamını sürdürmektedir. Bazı vilayetler incelendiğinde göçmen nüfusunun Türk nüfusunu geçtiği veya Türk nü-

fusuna çok yakın olduğu gözlenmektedir. Bir ülkeye gerçekleşen kitlesel dış göçler göçün iyi yönetilememesi durumunda birçok sorunu beraberinde getirebilmektedir. Kitlesel göçlerde uygulamaya konulabilecek en etkili politika göçmenlerin entegrasyonunun sağlanmasıdır. Entegrasyonun sağlanmasında temel unsur ise göçmenlerin ülke dilini öğrenmesidir. Göçmenlerin ülke dilini öğrenememeleri entegrasyonun tüm diğer boyutları için engel oluşturmaktadır. Bu bakımdan Türkiye’de bulunan geçici koruma kapsamındaki tüm yaş gruplarının Türk dilini öğrenmeleri büyük önem taşımaktadır. Özellikle eğitim çağında bulunan ve yakın bir zamanda üretime nitelikli bir şekilde katkı sağlayacak olan yükseköğretim çağındaki Suriyelilerin Türk dilini öğrenmeleri ülke ekonomisine sağlanacak katkı açısından büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilere yönelik gerçekleştirilecek Türkçe öğretim programlarının nitelikli olması beklenmektedir. Ancak Öğretim merkezlerinin uygulamakta oldukları öğretim süreçleri incelendiğinde ortak bir programa sahip olmadıkları gözlenmektedir. Öğretim merkezlerinin öğretim sürecini belirleyen ortak bir öğretim programına sahip olmaması her öğretim merkezinin birbirinden çok farklı öğretim programlarını hayata geçirmelerine neden olmaktadır. Merkezlerin uyguladıkları öğretim süreçlerine genel itibarıyla öğretim setleri yön vermektedir. Öğretim setleri incelendiğinde birbirinden çok farklı özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu sebeple farklı öğretim setlerine göre öğrenim gören öğrencilerin seviyelere göre dil yeterlikleri de oldukça farklılık göstermektedir. Bu bakımdan öğretim setleri, öğretim merkezlerinde uygulanmakta olan öğretim programlarının ve uygulamalarının ana belirleyicisi niteliği göstermektedir. Öğretim setleri incelendiğinde öğretim setlerinin bazılarının öğretmen kılavuz kitabı, ders kitabı ve çalışma kitabından oluştuğu görülürken bazılarının bu kitaplardan bir veya birkaçını içermediği görülmektedir. Bu araştırma kapsamında yer alan öğretim setleri; İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti ve Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’dir. Çalışma içerisinde öğretim setleri temelde ders kitapları açısından değerlendirilmekle birlikte eğer mevcutsa çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı açısından da değerlendirilmiştir. Çalışmada doküman analizi ve görüşmeye dayalı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi kapsamında, görüşme formları incelenip öğretim setleri hakkında bilgilendirici nitelikteki veriler analiz edilmiştir. Toplanan veriler, ilgili proje kapsamında yer alan 11 ildeki üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezlerinde çalışan 56 öğretmen ve A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar öğrenim gören 56 Suriyeli öğrencinin oluşturduğu örneklemden elde edilmiştir. Veriler bir akademik yıl içerisinde aynı öğretmen ve öğrencilere periyodik aralıklarla 5 kez uygulanan görüşme formları aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri frekans ve yüzdelerle ifadelerle tablolara aktarılmış, bu tablolardaki sayısal verilerden kıyaslamalı çıkarımlarda bulunulmuştur. Öğretim setleri incelendiğinde genel itibarıyla eleştirilen hususun seviyeler arası geçişlerdeki uyumsuzluk olduğu görülmektedir. Bir seviyede öğrencilere verilmek istenen kazanımlar fazla olabilirken bir önceki ya da sonraki seviyede öğrencilere verilmek istenen kazanımlar daha az olabilmektedir. Yabancı dil öğretiminde ana di-

linin temel alınarak hedef dilin öğretilmeye çalışılması günümüzde en sık yapılan yanlışlıklardan biridir. Dil bilgisi-çeviri yöntemi yabancı dil öğretiminde geçmişte yaygın olarak kullanılmış olmakla birlikte çağdaş dil öğretim anlayışlarına göre geçerliliğini kaybetmiş yöntemlerden biridir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde en sık eleştirilen husus ders kitaplarındaki Türkçe-Arapça tercüme bölümlerinin yer almasıdır. Ayrıca bu tercümelemlerde de birtakım hataların bulunduğu sıklıkla dile getirilmiştir. Öğretim setlerinde yer alan metinlerin kullanımı ve içerdiği özellikler Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde güncel çalışma konularından biridir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan metinler öğrencilerin doğrudan maruz kaldıkları ürünlerdir. Özellikle hedef dilin çok kullanılmadığı ortamlarda metinler dil öğrencilerinin en önemli materyali konumundadır. Öğretim setlerinde yer alan metinler temelde özgün ve kurgu metinler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu metinlerin mutlak dil öğretimi için hazırlanmış metinlerden oluşmamasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Bu çalışmadan elde edilen veriler, öğretim setlerindeki metinlerin Türkçe öğretiminde ulaşılmak istenen hedeflere uygunluğunun tartışılmalı olduğunu göstermektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımı hususunda öğretmenler İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ve Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti hakkında olumsuz görüşler bildirmişlerdir. Buna karşılık Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde kültür aktarımı açısından belirtilen görüşler genel olarak olumludur. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti hakkında öğrenci ve öğretmenler dil bilgisi öğretimi hakkında tespit ettikleri eksiklikleri ve hataları ifade etmişlerdir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders kitaplarında dil bilgisi yapılarına ilişkin açıklamalara ya da dil bilgisi öğretimi için ayrı olarak hazırlanmış materyallere ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Setleri, Suriyelilere Türkçe Öğretimi, Nitel Araştırma.

Extended Abstract:

In this study, it is aimed to present the views of students and teachers about the instruction sets used within the scope of Advanced Level Turkish Education Program for Syrian and Iraqis lar project conducted by the United Nations High Commissioner for Refugees and the Avrupa Birliği ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. The project aims to have Turkish language proficiency level of C1 and Syrian students in city centers, which are at the stage of transition to higher education by completing high school. As a result of the civil war in Syria in April 2011; lives in order to protect the safety of the temporary protection status of millions of Syrians are forced to leave their country and settled in Turkey. A part of their daily life in temporary accommodation centers, in the vast majority of Syrians under temporary protection is living in the city center in 81 provinces in Turkey. When some provinces are examined, it is observed that the immigrant population

is over the Turkish population or very close to the Turkish population. Mass migration to a country can bring many problems if migration is not managed well. The most effective policy for mass migration is the integration of migrants. The main factor in ensuring the integration is that the immigrants learn the language of the country. The fact that immigrants cannot learn the language of the country is an obstacle for all other dimensions of integration. In this respect, learning the Turkish language under the temporary protection of all age groups in Turkey are of great importance. The fact that Syrians who are in the education age and who will be able to contribute to the production in a more qualified way in the near future will have a great importance in terms of contribution to the national economy. In this context, it is expected that the Turkish education programs for the Syrians under temporary protection will be qualified. However, when the teaching processes of language teaching centers are examined, it is observed that they do not have a common curriculum. The fact that language teaching centers do not have a common curriculum that determines the teaching process causes each language teaching center to implement many different curriculums. In general, instruction sets are guided by the teaching processes implemented by language teaching centers. When the instruction sets are examined, it is seen that they have very different characteristics. For this reason, the language competencies of the students who study according to the different instruction sets vary considerably. In this respect, instruction sets are the main determinant of the curriculum and practices that are being implemented in language teaching centers. When the instruction sets are examined, it can be seen that some of the teaching sets consist of teacher's guidebook, textbook and workbook, while some of them do not include one or more of these books. Teaching sets included in this research are İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti and Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti. Although the instruction sets were evaluated in terms of textbooks in the study, they were also evaluated in terms of workbook and teacher's guidebook. In the study, document analysis and interview based qualitative research method were used. Within the scope of the document review, the interview forms were analyzed and the informative data about the instruction sets were analyzed. The collected data were obtained from 56 teachers working in Turkish Teaching Centers of universities in 11 cities and 56 Syrian students studying from A1 to C1 levels. The data were obtained by means of interview forms which were applied to the same teachers and students 5 times in an academic year. According to the findings, the opinions of the students and teachers were transferred to the tables with frequency and percentage expressions, and comparative inferences were made from the numerical data in these tables. When the teaching sets are examined, it is seen that the criticism in general is the discordance between the levels. At the same time, the students may be more likely to give the students at the previous or next level. Trying to teach the target language based on the mother tongue in foreign language teaching is one of the most common mistakes today. Although the grammar-translation method has been widely used in the past in foreign language teaching, it is one of the methods that has lost its validity according to contemporary

language teaching concepts. The most frequently criticized in the İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti is the translation of the Turkish-Arabic translations in the textbooks. In addition, there are some errors in these translations. The use of the texts included in the instruction sets and the features they contain is one of the current topics in the teaching of Turkish as a foreign language. The texts used in foreign language teaching are the products that the students are directly exposed to. Especially in environments where the target language is not used, texts are the most important material of the language learners. The texts included in the instruction sets are basically divided into original and fiction texts. It should be ensured that these texts do not consist of texts prepared for the language teaching. The data obtained from this study shows that the suitability of the texts in the instruction sets to the objectives desired in Turkish education is controversial. Teachers about the transfer of culture in teaching Turkish as a foreign language have reported negative opinions about İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti and Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti. On the other hand, the opinions expressed in the Yunus Emre Institute's Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti in terms of cultural transference are generally positive. Students and teachers, about the Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti which are used in teaching Turkish as a foreign language, have expressed the deficiencies and faults they have identified about the teaching of grammar. In the teaching of Turkish as a foreign language, there is a need for explanations about grammar structures in textbooks or separately prepared materials for teaching grammar.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Turkish Textbooks for Foreigners, Turkish Language for Syrian Students, Qualitative Research.

1. Giriş:

Dil, farklı özellikleriyle ele alınsa da dilin “iletişim”i sağlayan birincil vasıta olma durumundan sıklıkla bahsedilir. Zihnimizde yer alan bilgi, düşünce ve değerlendirmelerin tamamı bu araçla aktarılabilir. Ergin’in tanımında da belirttiği üzere; dilin “gizli anlaşmalar sistemi” olması, birçok kuralı bünyesinde barındırdığını ortaya koymaktadır (Ergin, 1987: 3).

Bu kuralların öğretimi formal ve informal eğitimle mümkündür. Dil eğitimindeki dört temel dil becerisi (okuma, dinleme, konuşma ve yazma) formal eğitimle planlı ve programlı olarak öğretilmektedir. Bu beceriler içinde okuma bir sözdiziminde bulunan göstergelerinin algılanıp zihinde anlamlandırılması sürecidir. Güneş ise “görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma” gibi farklı aşamalara sahip olan okuma sürecinin göz, ses ve beynin farklı işlevler yüklendiği karmaşık yapısına atıfta bulunmaktadır (Güneş, 2014: 128).

Türkçe öğretiminde ise en yaygın kullanılan araçlar ders kitaplarıdır. Ders kitapları, önceden belirlenmiş dil becerilerine dönük amaçlara ulaşma yolunda rehberlik etmeli, öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun olmalı, açık ve anlaşılır bir dille yazılmış olmalı; öğrencileri araştırmaya ve düşünmeye yönlendirmeli; farklı öğretim ve öğrenme modellerinden faydalanmalı; görsel öğelerle desteklenmiş olmalı ve öğrencilerin somut yaşantılarına örnekler içermelidir. Bu araçlar öğrencilerin anlamlandırma süreçlerinde diğer araç ve gereçlere kıyasla daha verimli sonuçlar sunduğu için, ideal bir ders kitabının niteliklerinin, kitabın öğretmen ve öğrenciler tarafından nasıl kullanıldığının ve nasıl kullanılması gerektiği üzerinde çalışmalar yapmak gerekir (Kavaz, 2006). Bu yüzden Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların niteliklerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri büyük önem arz eder.

Türkçenin ana dili olarak öğretimiyle ilgili son yıllarda yapılan çalışmalar giderek artmış ve küreselleşen dünyada bu gelişimin bir sonucu olarak “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi” alanı ortaya çıkmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinin planlanmasında ve uygulanmasında ise uluslararası ölçütlere uyulmaktadır.

Bugün ülkemizi, kültürümüzü, tarihimizi tanıtmak; dilimizi dünyada konuşan insan sayısını arttırmak adına yurt içi ve yurt dışı birçok eğitim kurumunda yabancı dil olarak Türkçe dersleri verilmektedir. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı koordinasyonunda yürütülen “Suriye ve Iraklılar İçin İleri Düzey Türkçe Eğitimi Programı” kapsamındaki Türkçe öğretim merkezleri bu kurumlar arasındadır.

2011 yılında başlayan iç savaş ve karışıklıklar sebebiyle binlerce Suriye vatan-daşı ülkesinden göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göçün gerçekleştiği ülkelerden biri de Türkiye’dir. Türkiye, yanibaşında yaşanan bu vahim duruma kayıtsız kalmamış; kapılarını Suriyeli göçmenlere açmıştır. Acil ve Afet Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) güncel verilerine göre günümüz itibariyle Türkiye’de yaklaşık

3,5 milyon Suriyeli bulunmaktadır (www.afad.gov.tr). Bu göçmenlerden yaklaşık 240 bini geçici barınma merkezlerinde (konteynerkent ve çadırkent), kalanı ise 81 ile dağılmış şekilde yaşamını sürdürmektedir. Göçmenlerin Türkiye'deki hayata uyum sağlamaları hala devam etmekte olan bir süreçtir. Bu süreci oluşturan en temel unsurlardan biri de dil edinimidir. Nitekim, ülkemizde yaşayan Suriyelilerin çevrelerinde yer alan eğitim ve istihdam imkanlarından yararlanmaları için Türkçe öğrenmeleri zaruriyet haline gelmiştir. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile eşgüdümlü çalışmakta olan Türkçe öğretim merkezleri, şehir merkezlerinde bu ihtiyacı karşılamak adına çalışmalar yürütmektedirler. Bu çalışmalar kapsamında üniversitelere bağlı ilgili merkezlerde yabancı dil olarak Türkçe öğretim setleri kullanılmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan öğretim setlerinin değerlendirilmesi üzerine geçmişte yapılan araştırmalar incelendiğinde; Tüm (2014) öğretmen adaylarının ders kitaplarını analiz ederken hangi ölçütlerden faydalandığını, öğretim setlerine bakış açıları ve bu setlerin değerlendirilmesinde kullandıkları ölçütleri ele almış, Kalenderoğlu (2015) A1 ve A2 düzeyde iki ders kitabını kültür aktarımı bakımından değerlendirmiştir. Yıldız (2015) öğretmen ve öğrenci görüşlerini dil becerileri açısından ele alırken Şimşek (2016) ders kitaplarının temel dil becerileri açısından karşılaştırmalı bir değerlendirmesini yapmıştır. Göçen (2016) ders kitaplarındaki söz varlığını öğrencilerden elde ettiği dökümanlar aracılığıyla karşılaştırmalı olarak incelemiş, Ömeroğlu (2016) ise dört farklı öğretim setini ders öğretim elemanları ve uzmanların görüşlerini alarak ele almıştır. Levent ve Çayak (2017) da çalışmalarında Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşlerine değinmişlerdir.

Bu çalışmada "Suriye ve Iraklılar İçin İleri Düzey Türkçe Eğitimi Programı" kapsamında kullanılan öğretim setlerine dair öğrenci ve öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Öğrenci ve öğretmenler, öğretim merkezlerinde kullanılmakta olan Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ve Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti hakkında olumlu ve olumsuz görüşlerini belirtmişlerdir.

2. Yöntem:

"Suriye ve Iraklılar İçin İleri Düzey Türkçe Eğitimi Programı" kapsamında kullanılan öğretim setlerine dair öğrenci ve öğretmen görüşlerinin ortaya konması amaçlanan bu çalışmada nitel araştırma deseninin doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma kapsamında amaçlanan olgu ya da olgular hakkında bilgilendirici nitelikteki yazılı araçların (gözlem, görüşme formları vb.) analiz süreçlerini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2002: 140-143).

Bu araştırmada Adana, Ankara, Bursa, Gaziantep, Hatay, İstanbul, Kahramanmaraş, Karabük, Kilis, Konya, Mersin illerinde bulunan üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezlerindeki öğretmen ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

2. 1. Veri Toplama Araçları:

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde kullanılan öğretim setlerinin değerlendirildiği bu çalışmada toplanan veriler, Toplanan veriler, 11 ildeki üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezlerinde çalışan 56 öğretmen ve A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar öğrenim gören 56 Suriyeli öğrencinin oluşturduğu örneklemden periyodik aralıklarla 4 kez uygulanan görüşme formları aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşme, çalışmada cevap aranan sorular üzerinden katılımcılardan veri toplama sürecidir. Bu araç, araştırmacının ilgili konu hakkında ayrıntılı bilgi edinmesini sağlar (Büyüköztürk vd. 2013: 150). Elde edilen veriler 2016 yılının şubat ayı ile mayıs ayı arasında aylık periyodik olarak yapılan görüşmelerle sınırlıdır.

2. 2. Verilerin Analizi:

Araştırma sürecinde 11 üniversitede 4'er defa gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen 44 adet form doküman incelemesi ile değerlendirilmiştir. Görüşme yapılan öğrenci ve öğretmenlerden toplanan veriler araştırmacılar tarafından ayrıntılı olarak incelenmiş, belirtilen görüşlere ilişkin ortak anahtar ifadeler oluşturulmuştur. Ortak anahtar ifadelerin frekansları ve toplam frekansa olan oranları yüzdelik dilimle belirtilmiştir. Ortak anahtar ifadelerine ilişkin ayrıntılı içerik analizi yapmak amacıyla katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin ifadeleri isimleriyle belirtilmemiş, öğrenciler için "Ö", öğretmenler için "K" harfleri belirlenip numaralandırmaları gelişigüzel olarak yapılmıştır.

Çalışmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994) ortaya koyduğu güvenilirlik formülü (Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) aracılığıyla hesaplanmıştır. Araştırmacılar arasında yapılan bu güvenilirlik formülü .79 olarak hesaplanmıştır. Güvenirliğe ilişkin yapılan hesaplarının .70 üzerinde olması, araştırmanın güvenilir olduğunu göstermektedir (Miles ve Huberman, 1994).

3. Bulgular ve Yorum:

Bu çalışmada "Suriye ve Iraklılar İçin İleri Düzey Türkçe Eğitimi Programı" kapsamında kullanılan öğretim setlerine dair öğrenci ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırmalı incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulgular bölümünde, öğretim setlerine dair öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri ayrı ayrı ele alınıp belirtilen olumlu ve olumsuz görüşler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setine ilişkin öğrencilerin görüşlerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de ortaya konmuştur:

Tablo 1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Setiyle İlgili Öğrenci Görüşleri

	<i>f</i>	%
Kullanılan öğretim setinden genel olarak memnun olma/ Öğretim seti hakkında olumlu görüşler	13	52
Öğretim setinde yer alan Arapça açıklamalarla ilgili yanlışlıklar	5	20
Öğretim setinde düzeyler arası geçişlerdeki uyum	3	12
Metin niteliklerine yönelik eleştiriler	2	8
Dinleme becerilerinin kazandırılmasıyla ilgili yaşanan sorunlar	1	4
Diğer görüşler	1	4
Toplam	25	100

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin yarıdan fazlasının öğretim setinden memnun olduklarını söylemek mümkündür. Bu durum öğretim seti açısından olumlu durum teşkil etmektedir. Bununla birlikte söz konusu öğretim setine yönelik eleştiriler de mevcuttur. Öğrencilerin en sık eleştirdikleri husus kitaplardaki Arapça açıklamalar üzerinedir. Arapça açıklama bölümleri ile ilgili bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Ö13: Kitapta yer alan Arapça açıklama bölümleri hatalıdır.

Ö20: Arapça tercüme bölümlerinde yanlış yazımlar mevcuttur.

Ö17: Kitabın kelime öğretimi bölümlerinde yer alan Arapça çevirilerde yanlışlıklar vardır.

Metin niteliklerine dair görüşler metin düzeylerinin öğrencilerin seviyelerinin üstünde olması ve metin çeşitliliğinin az olması üzerinedir. Dinleme becerisinin kazandırılması ile ilgili gelen eleştiri ise dinleme metinlerinin seslendirilmesinin hızlı olması ve anlaşılabilir olmaması hakkındadır.

Tablo 2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Setiyle İlgili Öğretmen Görüşleri

	<i>f</i>	%
Kullanılan öğretim setinden genel olarak memnun olma/ Öğretim seti hakkında olumlu görüşler	9	22.5
Öğretim setinde düzeyler arası geçişlerdeki uyum	10	25
Öğretim setinde yer alan Arapça açıklamalarla ilgili yanlışlıklar	7	17.5
Metin niteliklerine yönelik eleştiriler	3	7.5
Dinleme becerilerinin kazandırılmasıyla ilgili yaşanan sorunlar	3	7.5
Kültür aktarımı hususunda eksiklikler	2	5
Etkinliklerin yetersiz olması	2	5
Diğer görüşler	4	10
Toplam	40	100

Tablo 2 incelendiğinde öğretim elemanlarının görüşlerinin daha dengeli biçimde dağıldığını söylemek mümkündür. 9 öğretmenin öğretim setinden mem-

nun olmasıyla birlikte 10 öğretmen düzeyler arasındaki geçişlerle ilgili eleştirilerde bulunmuştur. Bu görüşler, düzeyler arasındaki geçişlerdeki keskinlik ve becerilerin dağılımındaki düzensizlikler üzerinedir.

Öğretim elemanları öğretim setindeki Arapça açıklamalar kısımlarını sıklıkla uygun bulmamışlardır. Dil bilgisi çeviri yönteminde öğrenci yalnızca hedef dilde okuma ve yazma çeviriyle temellendirilmiş becerilerini geliştirmeye çalışırken dinleme-anlama ve konuşma becerileri geri kalacaktır. Ayrıca öğrencinin dil bilgisi çeviri yönteminde başarılı olması için ana diline hakim olması da gerekmektedir (Demirekin, 2016: 54). Bu veriye ait öğretmen görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

K19: Kitapta Arapça dil bilgisi çeviri bölümleri mevcuttur. Bu durum yabancı dil öğretimi açısından uygun değildir.

K33: Öğretim setinde B1 seviyesine kadar açıklamalar Arapça verilmiştir. Türkçe öğretimi açısından yanlış bir uygulamadır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setini değerlendiren öğretmenler metin niteliklerine ilişkin metinlerin günlük hayattan bağımsız olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Öte yandan dinleme becerisinin kazandırılmasıyla ilgili olumsuz görüşleri dinleme metinlerinin seslendirmelerinin çok hızlı olması ve dinleme metinlerinin yazılı olarak kitabın arkasında yer alması üzerinedir. Ayrıca kitaplardaki etkinliklerin ve örneklerin çoğaltılması ile ilgili görüşler de mevcuttur.

Ders kitaplarına ilişkin bu görüşlere ek olarak öğretim elemanlarının diğer görüşleri şöyledir:

K28: Öğretim seti Suriye’den gelen Araplar için uygulanmaktayken aynı bölgeden gelen Türkmen yani Türk soylu öğrenciler için uygun değildir. Bu öğrenciler için ayrı öğretim setleri hazırlanmalıdır.

K36: Öğretim setlerinde yazım yanlışları fazladır.

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setine ilişkin öğrencilerin görüşlerine ilişkin bilgiler Tablo 3’te ele alınmıştır:

Tablo 3. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Setiyle İlgili Öğrenci Görüşleri

	f	%
Kullanılan öğretim setinden genel olarak memnun olma/ Öğretim seti hakkında olumlu görüşler	8	47.05
Öğretim setinde düzeyler arası geçişlerdeki uyum	3	15.78
Metin niteliklerine yönelik eleştiriler	3	15.78
Dinleme becerilerinin kazandırılmasıyla ilgili yaşanan sorunlar	3	15.78
Toplam	17	100

Tablo 3 öğrencilerin yaklaşık yarısının öğretim setinden memnun olduğu görüşünü ortaya koymaktadır. Diğer görüşler bu görüşü eşit sayıda frekanslarla

takip etmiştir. Öğretim setini geçişlerdeki uyum açısından eleştiren bir öğrenci görüşü şu biçimde ifade edilmiştir:

Ö21: B1-B2 seviyeleri A1-A2 seviyelerinden çok ağırdır. Konuları anlamakta zorlanıyorum.

Öğrencilerin bazıları metinlere yönelik şu görüşleri dile getirmişlerdir:

Ö43: B2-C1 metinleri çok uzun ve anlaşılmazdır.

Ö35: Metinlerin çok uzun ve sıkıcı olduğunu düşünüyorum.

Bu görüşlere ek olarak öğrencilerin dinleme becerilerinin kazandırılmasıyla ilgili olumsuz görüşleri dinleme metinlerinin çok hızlı seslendirildiği ve bu kayıtların anlaşılır olmadığı noktasında odaklanmıştır.

Tablo 4. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Setiyle İlgili Öğretmen Görüşleri

	f	%
Kullanılan öğretim setinden genel olarak memnun olma/ Öğretim seti hakkında olumlu görüşler	4	14,28
Öğretim setinde düzeyler arası geçişlerdeki uyum	8	28,57
Metin niteliklerine yönelik eleştiriler	5	17,85
Kültür aktarımı hususunda eksiklikler	3	10,71
Görsellerin yetersizliği	3	10,71
Öğrenci çalışma kitabının eksik olması	2	7,14
Dinleme becerilerinin kazandırılmasıyla ilgili yaşanan sorunlar	1	3,57
Diğer görüşler	2	7,14
Toplam	28	100

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Setiyle ilgili öğretmen görüşleri Tablo 4'te ele alınmıştır. 28 öğretmenin görüş belirttiği tabloda 4 öğretmen öğretim setinden memnundur. Bu oran öğrencilere göre düşüktür. Öğretmenler en sık kitaplardaki dil becerilerinin düzensiz dağılımı hususunda eleştirilerde bulunmuşlardır. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

K25: Ders kitaplarındaki düzeyler arasında büyük farklılıklar vardır.

K43: Kitaplarda dil bilgisi öğretimi düzensiz olarak ele alınmıştır.

K39: B1 ve B2 bölümleri öğrencilerin seviyelerinin çok üzerindedir.

Bu öğretim setinde en çok eleştirilen konulardan biri metin nitelikleridir. Öğretmenler bu konuyla ilgili olarak:

K26: Metinler kısaltılmalı ve sadeleştirilmelidir.

K11: Metinlerin sıralamaları ardışıklık ilkesine göre yanlıştır.

K10: Kitaplardaki metinler uzunluk-kısalık bakımından düzensizdir.

görüşlerini dile getirmişlerdir.

Öte yandan görsellerin yetersiz ve işlevsiz olduğunu belirten öğretmenler, öğretim setinde öğrenci çalışma kitabının eksikliğini dile getirmiştir.

Dinleme metinlerinde seslendirmelerin çok hızlı ve anlaşılmaz olduğu noktasında öğrencilerle aynı düşünceleri paylaşan öğretmenler bu eleştirilere ek olarak:

K8: Yazma konuları tek düzedir.

K13: Öğretim setinde çok fazla mecazlı anlatım bulunmaktadır.

şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 5. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setiyle İlgili Öğrenci Görüşleri

	f	%
Kullanılan öğretim setinden genel olarak memnun olma/ Öğretim seti hakkında olumlu görüşler	5	29,41
Dil bilgisi öğretimi ile ilgili eksiklikler	6	35,29
Öğretim setinde düzeyler arası geçişlerdeki uyum	2	11,76
Metin niteliklerine yönelik eleştiriler	2	11,76
Etkinliklerin yetersiz olması	2	11,76
Toplam	17	100

Tablo 5'te Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe setiyle ilgili öğrenci görüşleri sunulmuştur. Tabloda öğretim setinden memnun olmayan öğrenciler çoğunlukta görülmektedir. Buna rağmen ders kitaplarından memnun olan öğrencilerin oranı yüzde 30'a yakındır. Öğrenciler sıklıkla dil bilgisi öğretimi hususunda öğretim setini eleştirmişlerdir. Bu eleştirilerden bazıları şunlardır:

Ö36: Ders kitaplarında ayrı bir dil bilgisi öğretimi bölümü yer almamaktadır.

Ö20: Ders kitabına ek olarak bir dil bilgisi kitabı bulunmamaktadır.

Ö13: Setlerde dil bilgisi öğretimi ile ilgili bölümler eksiktir.

Öğrencilerin öğretim setinde düzeyler arası geçişlerdeki uyuma ilişkin görüşleri becerilerin ve konuların seviyelere düzensiz biçimde dağılması üzerinedir. Metin nitelikleri anahtar ifadesinde, öğrencilerin metinlerin ardışıklık ilkesine göre düzenlenmemiş olmasına ve metin sayısının azlığına ilişkin eleştirileri mevcuttur. Öte yandan bazı öğrenciler kitaplardaki etkinlikleri yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setiyle İlgili Öğretmen Görüşleri

	f	%
Kullanılan öğretim setinden genel olarak memnun olma/ Öğretim seti hakkında olumlu görüşler	6	20
Kültür aktarımı hususunda olumlu görüşler	6	20
Dil bilgisi öğretimi ile ilgili eksiklikler	8	26,66
Öğretim setinde düzeyler arası geçişlerdeki uyum	2	6,66
Metin niteliklerine yönelik eleştiriler	2	6,66
Etkinliklerin yetersiz olması	2	6,66
Ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı arasındaki kopukluk	2	6,66
Diğer görüşler	2	6,66
Toplam	30	100

Tablo 6'da Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe setiyle ilgili öğretmen görüşleri ele alınmıştır. Öğretmenlerin %20 si öğretim setinden genel olarak memnundur. Tabloda kültür aktarımı konusunda ayrı bir olumlu görüşün olduğu göze çarpmaktadır. Ancak öğretmenlerin öğretim setine ilişkin eleştirileri oran olarak çoğunluktadır. Dil bilgisi öğretimiyle ilgili görülen eksiklikler bu eleştirilerin başında gelmektedir. Öğretmenlerden bazılarının bu konuda görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

K34: Kitaplarda dil bilgisi öğretimi net olarak yer almamaktadır.

K44: Öğretim setlerinde dil bilgisi konularıyla ilgili yeterince açıklama yoktur.

K18: Ders kitaplarında dil bilgisi öğretimiyle ilgili eksiklikler bulunmaktadır.

Öğretmenler öğretim setindeki dil becerilerinin düzeylere göre dağılımı konusunda öğrencilerle aynı görüşlere sahiptir. Buna ek olarak B2'deki bazı dil bilgisi konularının C1 düzeyine dağıtılması önerisinde bulunmuşlardır.

Öğretmenler, ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin bilişsel seviyelerinin üstünde olduğunu düşünmektedir. Ayrıca edebi metinlerin öğretim setlerinde kullanılması gerektiği öğretmen görüşlerinde ortaya konmuştur. Etkinliklerin yetersiz olduğu görüşü hakkında da 2 öğretmen öğrencilerle hemfikirdir. 2 öğretmen öğretmen kılavuz kitabıyla ders kitaplarının arasında kopukluklar olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretim setiyle ilgili belirtilen diğer görüşler şunlardır:

K23: Öğretmen kılavuz kitabında bazı açıklamalar eksiktir.

K38: Öğretim setinde bazı gereksiz tekrarlar vardır.

4. Sonuç ve Tartışma:

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde ilgili proje kapsamında öğrenciler ve öğretmenler, kullanılan öğretim setlerine dair görüşler belirtmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler ışığında bazı çıkarımlara ulaşılmıştır.

Öğretim setlerinde genel itibariyle eleştirilen husus seviyeler arası geçişlerdeki uyumsuzluk ile ilgilidir. Herhangi bir seviyede öğrencilere verilmek istenen kazanımların sayısı oldukça fazla olabilirken bir önceki ya da sonraki seviyede öğrencilere verilmek istenen kazanımların sayısı belirgin biçimde az olabilmektedir.

Dil öğretiminde hedef dili ana dilini temel alarak öğretmeye çalışmak günümüzde en sık yapılan yanlışlıklardan biridir. Dil bilgisi çeviri yöntemi yabancı dil öğretiminde geleneksel yöntemlerden biri olmakla birlikte günümüzde geçerliliğini yitirmiş yöntemlerden biridir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setinde en sık eleştirilen husus kitaplardaki Arapça çeviri bölümleridir. Ayrıca bu çevirilerde de birtakım hataların bulunduğu sıklıkla dile getirilmiştir.

Metin seçimi ve metin nitelikleri Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde güncel araştırma konularından biridir. Çalışmadan elde edilen veriler, öğretim setlerindeki metinlerin Türkçe öğretiminde ulaşılacak istenen hedeflere uygunluğunun tartışılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yabancı dil öğretimi, ana dilindeki kelimelerin, söz dizimlerinin, dil bilgisi yapılarının ve anlatımların çevirilerini hedef dilde tespit edip kazandırma, dolayısıyla sadece bir dilin aritmetiğinin öğretilmesi süreci anlamına gelmez. Yabancı dil öğretimi farklı bir ifadeyle dünyada farklı diller konuşan milletlerin varoluşunu, fikir dünyalarını ve ahlak yapılarını anlamlandırmak için yapılan bir uğraştır. Bir milleti meydana getiren bireylerin günlük hayattaki dinamiklerini algılamak için o milletin kültürüne özel noktaları bilmek gerekir (Demir ve Açık, 2011: 55). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımı hususunda öğretmenler İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setleri hakkında olumsuz görüşler bildirmişlerdir. Buna karşılık Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe setinde kültür aktarımı açısından memnuniyet söz konusudur.

Dil bilgisi öğretimi dilin temel becerilerinden bağımsız olarak ele alınmakla birlikte bütün dil becerilerini (okuma, dinleme, yazma, konuşma) kapsayan kavram ve kurallar yapısı olarak dilin dışında bir alan olarak düşünülemez (Kurt, 2016: 261). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Yunus Emre Yedi İklim Türkçe seti hakkında öğrenci ve öğretmenler dil bilgisi öğretimi hakkında tespit ettikleri eksiklikleri dile getirmişlerdir. Yabancılar Türkçe öğretiminde ders kitaplarında dil bilgisi yapılarına ilişkin açıklamalara ya da dil bilgisi öğretimi için ayrı olarak hazırlanmış materyallere ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablolar ve görüşler temel alınarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde en yaygın araç olarak kullanılan öğretim setlerine dair birçok olumlu ve olumsuz yönler ele alınmıştır. Çalışmanın bulgularına dayanarak şu öneriler getirilmiştir:

Avrupa Ortak Başvuru Metni ve Ankara Üniversitesi TÖMER'in hazırlamış olduğu Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı (<http://acikarsiv.ankara.edu.tr>) seviyeler ve beceriler açısından materyal hazırlama ve öğretim süreçlerine rehberlik etmektedir. Ancak öğretim materyalleri incelendiğinde seviyelerdeki geçişler arası uyumdan bahsetmek zordur. Bu bakımdan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan öğretim setleri standart hale getirilebilir.

Bu araştırmanın verileri “Suriye ve Iraklılar İçin İleri Düzey Türkçe Eğitimi Programı”ndan elde edilerek incelenmiştir. Proje kapsamında Suriyeli ve Iraklı öğrencilere Türkçe öğretiminde kullanılan öğretim setleri ve 11 ildeki Türkçe öğretim merkezleri ele alınmıştır. Türkiye’de bulunan bütün Türkçe öğretim merkezlerindeki öğrenci ve öğretmenlerden alınan görüşlerle daha geniş kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

Öğretim süreçlerine ait öğrenci ve öğretmenlerin fikirleri sürecin değerlendirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Görüşme formlarında ilgili düşünceler dile getirilse de öğretim sürecindeki bütün dinamikleri formlarda tam olarak gözlemlemek mümkün değildir. Bu açıdan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi süreçlerinin değerlendirilmesi için öğrenciler ve öğretmenlere süreçlerin farklı boyutlarını (ders kitapları, dil becerileri öğretimi, ders işleme süreçleri, sosyal etkinlikler vb.) içeren hassas ölçme araçları (tutum ölçekleri, kontrol listeleri vb.) uygulanabilir.

Kaynakça:

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, Kılıç Çakmak, Ebru, Akgün, Özcan Erkan, Karadeniz, Şirin ve Demirel, Funda (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

DEMİR, Ahmet ve AÇIK, Fatma (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (30), 51-72.

DEMİREKİN, Murat (2016). “Yaklaşımdan Tekniğe Yabancılara Türkçe Öğretim Yöntemleri ve Yöntem Sonrası Dönem”, *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar*, (Ed.: Yıldırım, Faruk ve Tüfekçioğlu, Burak) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 43-78

ERGİN, Muharrem (1987). *Üniversiteler İçin Türk Dili* İstanbul: Bayrak Yayınevi.

GÖÇEN, Gökçen (2016). *Yabancılar İçin Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı İle Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

GÜNEŞ, Firdevs (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

KALENDEROĞLU, İhsan (2017). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Temel Düzey (A1, A2) Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı”. **21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**. 4 (12), 73-83.

KAVAZ, Sevim (2006). **Analysis Of High School Physics Textbooks / Liselerde Okutulan Fizik Ders Kitaplarının Analizi**. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

KURT, Mustafa (2016). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dil Bilgisinin İşlevi”, **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar**, (Ed.: Yıldırım, Faruk ve Tüfekçioğlu, Burak) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 261-266

LEVENT, Fatih ve ÇAYAK, Semih (2017). “Türkiye’deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri”. **Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi**. 14-1 (27), 21-46.

MİLES, Matthew. B. & HUBERMAN, A. Michael. (1994). Qualitative data analysis : an expanded sourcebook.

(2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.

ÖMEROĞLU, Engin (2016). **Yabancılarla Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitaplarının İncelenmesi**. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

ŞİMŞEK, Ramazan (2016). **Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Temel Dil Becerileri Bağlamında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Üniveristesisi, Nevşehir.

TÜM, G. (2014). Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Türkçe Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. 2(3): 77-88.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2005). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınları.

YILDIZ, Ümit (2015). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Becerilerine Yönelik Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri”, **International Journal of Languages, Education and Teaching**, 3 (1), 429-443.

<http://www.afad.gov.tr>

<http://acikarsiv.ankara.edu.tr>